

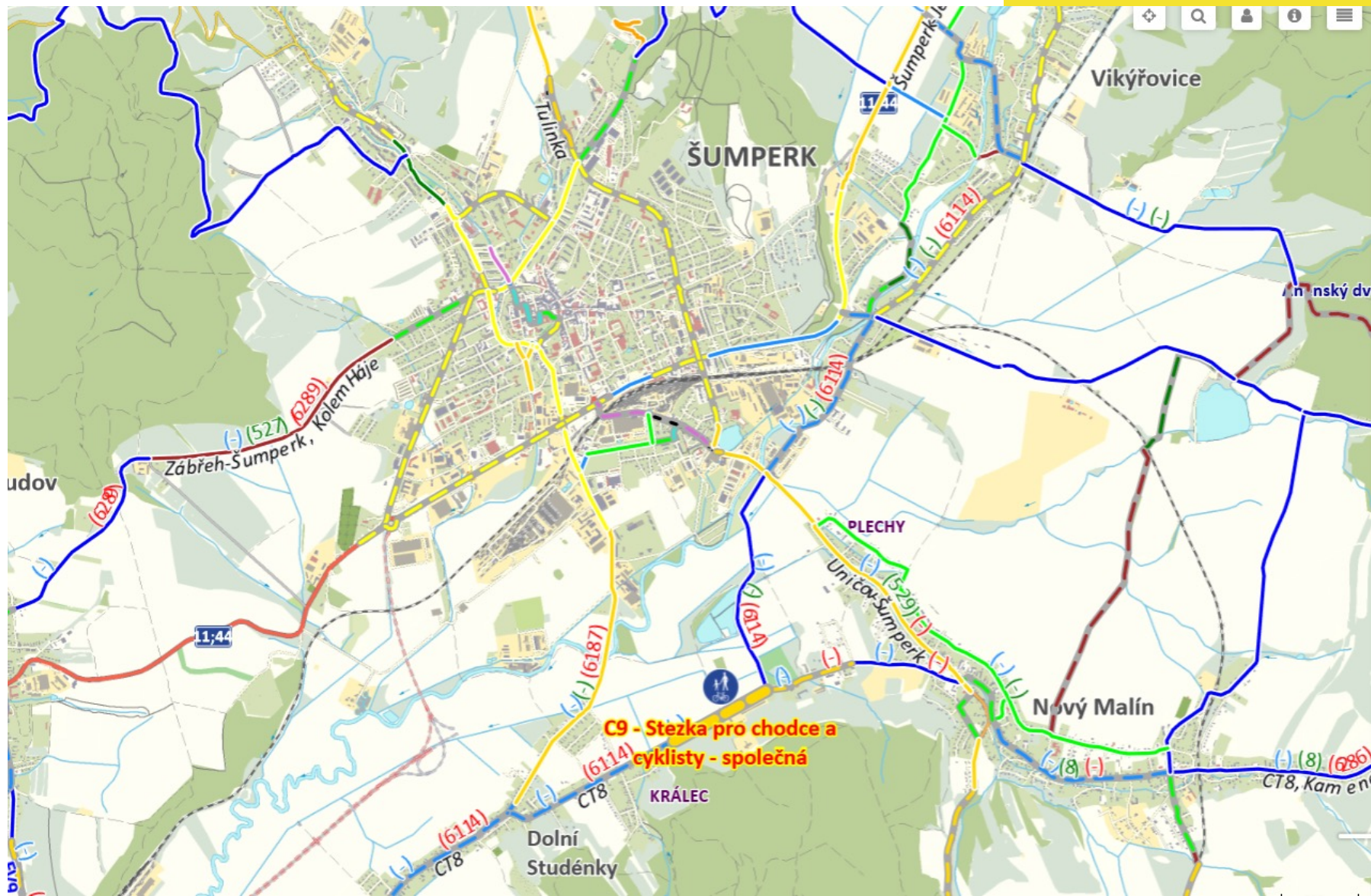
Co nám chce říci tato mapa?
Nevíte? Konference vám odpoví.

Měníme města.
Jsme CITY*Changers*

Příběh obce Dolní Studénky

Měníme města.
Jsme CITY*Changers*

**Hledejme cesty jak to udělat,
nikoliv říkat, že to nejde.**

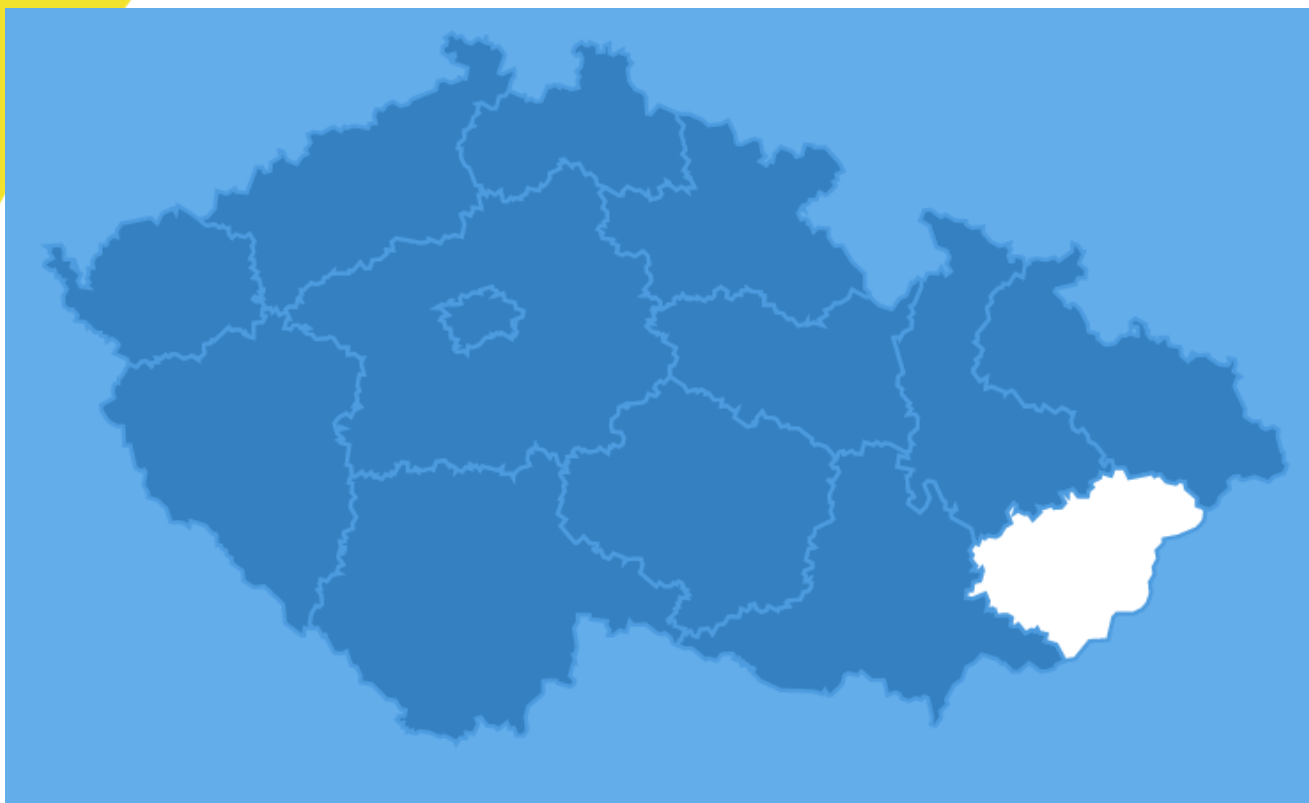
1) Vládní koncepce

Měníme města.
Jsme CITY*Changers*

- ❑ Vládní Koncepce městské a aktivní mobility pro léta 2021-2030
- ❑ <https://www.akademiamobility.cz/koncepce>

2) Lidský potenciál

Každý kraj má svého cyklokoordinátora.

**A víme, jaké jsou kompetence
krajského cyklokoordinátora?**

SABRINA – bezpečnost cyklistické dopravy

SABRINA – Safer Bicycle Routes in Danube Area

www.interreg-danube.eu/SABRINA

@SABRINAproject

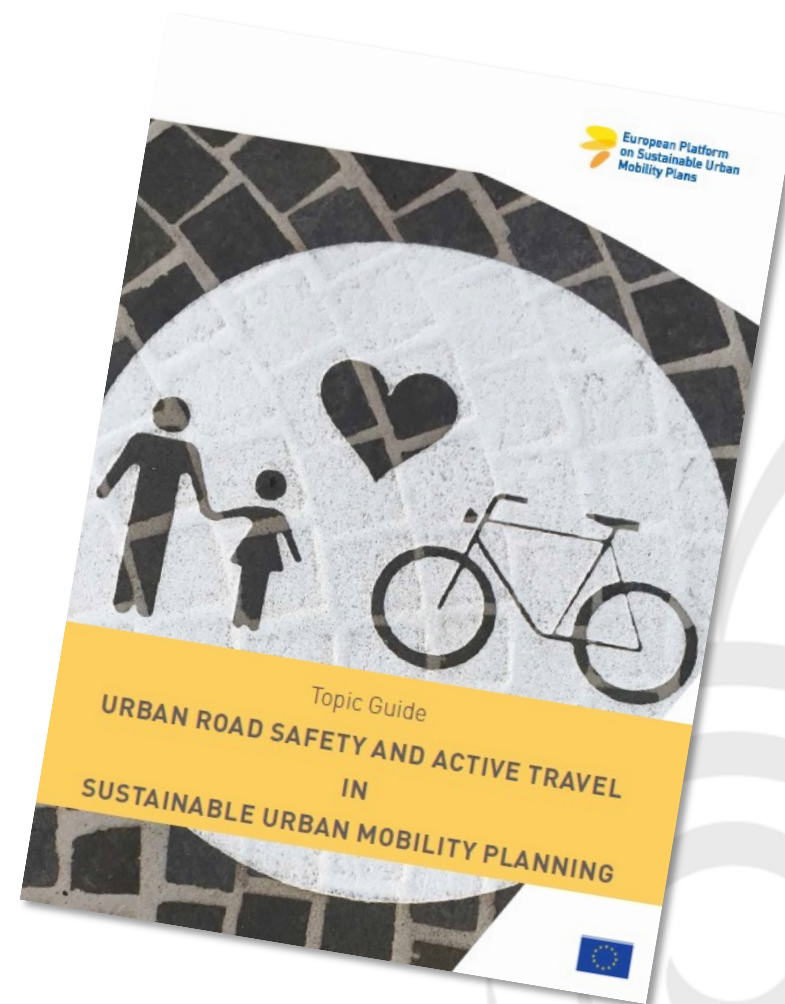
@SABRINA_project

SABRINA: No fears about safety on two wheels.

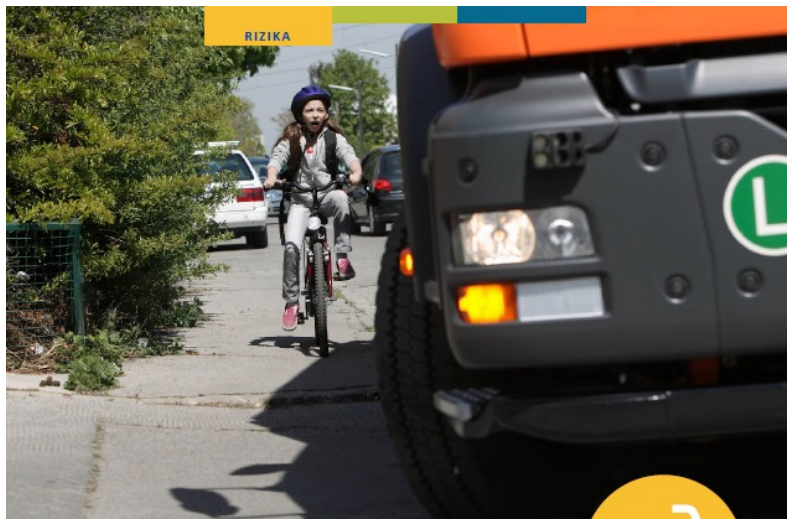
SABRINA – bezpečnost cyklistické dopravy

Širší kontext

SABRINA – bezpečnost cyklistické dopravy

Problémové situace, rizika

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o slepěních

Křižovatky a přechody: mrtvý úhel

Základní informace

Problémy související s mrtvým úhlem vozidla představují pro cyklisty značné riziko a mohou vést k nehodám zejména na křižovatkách. Typické jsou situace, kdy cyklista jede rovně a má přednost v jízdě, ale řidič automobilu, který odbočuje vpravo, ho kvůli pozici v mrtvém úhlu nevidí, tj. řidič nevidí cyklistu ani v zrcátku, ani přes okno auta. Tento fenomén se týká především světelných křižovatek v intravilánu, kde na silnicích s cyklopruhem nebo cyklostezkami mají zelenou cyklisté společně s motorovou dopravou. Zvlášť problematická je tato situace v případě velkých nákladních vozidel, kde srážka s cyklistou vždy způsobí vážné zranění, či dokonce smrt cyklisty. Jak naznačují studie, příčinou velkého počtu dopravních nehod především mezi cyklistou a nákladním autem je právě problém mrtvého úhlu.

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o slepěních

Křižovatky a přejezdy: problémy při odbočení vlevo

Základní informace

Odbočování vlevo často pro cyklisty představuje náročnou až nebezpečnou situaci, protože se musí propojit s motorovou dopravou jedoucí zezadu a hledat vhodnou mezeru mezi protijedoucími vozidly. Tato situace může vyústit ve srážku cyklisty s motorovým vozidlem. Čím hustší je provoz a čím vyšší je rychlost motorové dopravy, tím větší riziko pro cyklistu. Nepříjemné jsou i velké a složité křižovatky, které cyklistovi odbočení znesnadňují a nutí ho k riskantním manévřům, například odbočení v okamžiku, kdy mezera není dostatečná. Studie naznačují, že tato problematická situace má podíl na alespoň malém počtu smrtelných nehod cyklistů.

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o slepěních

Úzká infrastruktura

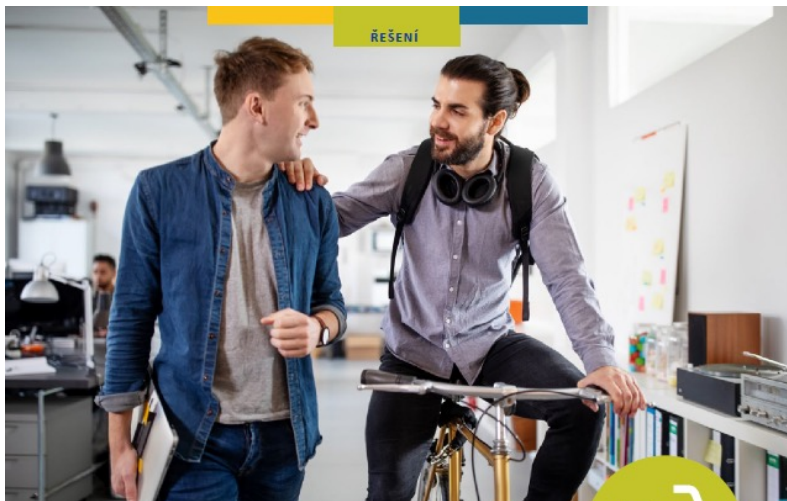
Přehled

Příliš úzká infrastruktura a nedostatek prostoru mezi ní a auty parkujícími podél obrubníků představují bezpečnostní riziko pro cyklisty, protože bývají příčinou kolize cyklisty s otevřenými dveřmi aut. Navíc jsou cyklisté vystaveni riziku srážky s protijedoucími cyklisty a jinými vozidly, pokud se například pokusí otevřenými dveřmi auta vyhnout a ocitnou se v cestě protijedoucí motorové dopravě, nebo když řidič vozidla předjíždí cyklistu v nedostatečně vzdálenosti od cyklisty. Tyto problémy se objevují především v intravilánech nebo na mostech a v podjezdech, kde je obvykle pro realizaci cyklistické infrastruktury k dispozici jen omezený prostor. Dopravní nehody cyklistů, způsobené příliš úzkou infrastrukturou nebo srážkou s otevřenými dveřmi auta, jsou zejména v intravilánech běžným jevem.

SABRINA – bezpečnost cyklistické dopravy

Možná řešení

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o zlepšení

Cyklostrategie

Základní informace

Účelem cyklistických strategií je podpora cyklistiky v daném regionu/státě. Pokud taková strategie bude začleněna do politiky, přispěje k udržitelnému životu, lepší ochraně životního prostředí, vyšší kvalitě zdraví i větší bezpečnosti, širší sociální inkluzi a větší ekonomické prosperitě, tedy celkově vyšší kvalitě života. V odstavcích níže jsou uvedeny příklady strategií pro celosvětovou, evropskou a národní úroveň.

Účelem cyklistických strategií je podpora cyklistiky v daném regionu/státě. Pokud taková strategie bude začleněna do politiky, přispěje k udržitelnému životu, lepší ochraně životního prostředí, vyšší kvalitě zdraví i větší bezpečnosti, širší sociální inkluzi a větší ekonomické prosperitě, tedy celkově vyšší kvalitě života. V odstavcích níže jsou uvedeny příklady strategií pro celosvětovou, evropskou a národní úroveň.

Strategické dokumenty jsou zásadní pro další rozvoj interních i externích politik EU. Proto je nanejvýš důležité zdůrazňovat mezinárodně přínosy udržitelné mobility a cyklistické dopravy pro dosažení cílů stanovených ve výše uvedených strategických dokumentech. Dobrým příkladem evropské strategie je Cyklostrategie EU (4), která slouží jako hlavní dokument, poskytující doporučení pro všechny úrovně správy. Doporučení v tomto dokumentu obsažená se vyznačují velkým potenciálem, pokud jde o zlepšování stavu cyklistiky v zemích EU, a jejich úspěšná realizace by výrazně podpořila motivaci většího počtu lidí k jízdě na kole.

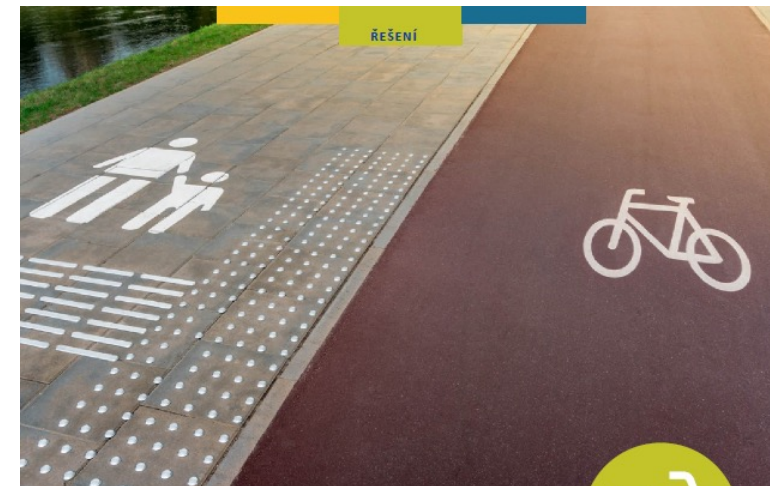

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o zlepšení

Principy plánování

Základní informace

Cyklistická infrastruktura by ideálně měla být plánována v souladu s regionálními i místními dopravními plány a s pokyny pro bezpečnost dopravy. Součástí každého plánu by měly být jasně definované cíle a časový a finanční plán. Obecně platí, že je vhodné žádat o externí finance z regionálních, národních i evropských fondů, které jsou pro daný účel k dispozici. Regionální dopravní genery obvykle zahrnují jak silniční síť, tak plány pro cyklistické sítě, a pokud ne, tohle je ideální výchozí bod, jak začít cyklistickou síť začleňovat do budoucích plánovacích dokumentů. Principy pro silniční síť jsou obvykle součástí plánů místní úrovně a obecně se týkají klasifikace a konstrukce dopravních komunikací a funkce ulic. Cyklistická infrastruktura vyžadující plánování zahrnuje například cyklostezky, cyklopruhy, řešení křižovatek, dopravní zóny a komunikace se smíšeným provozem, kde právě cyklistům je věnována zvýšená pozornost (sailené zóny, zóny se tráfováním, dopravně zklidněné zóny 30 km/h), značení, parkování pro jízdu kola a další.

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o zlepšení

ŘEŠENÍ Jednotlivé typy infrastruktury: smíšený provoz s motorovou dopravou a/nebo s chodci

Základní informace

Smíšený provoz cyklistů a motorových vozidel lze doporučit pouze pro komunikace s nízkou intenzitou a rychlostí dopravy. Piktogramy označující přítomnost cyklistů na komunikaci jsou velmi užitečné, cyklistům pomohou zvolit si bezpečnou trajektorii a řidiče upozorní na sailený prostor s cyklisty. Lze tak zabránit kolizím cyklistů s otevřenými dveřmi automobilů, ale i nebezpečným manévřům aut při předjíždění cyklistů. Platí také, že sailený prostor cyklistů a chodců je vhodný pouze na komunikacích, na kterých se pohybuje menší počet obou těchto skupin účastníků dopravy, a zároveň není možné či vhodné vybudovat oddělenou infrastrukturu nebo umožnit cyklistům jízdu ve smíšeném provozu na vozovce.

SABRINA – bezpečnost cyklistické dopravy

Pozitivní účinky

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o zlepšeních

Kulturní diverzita

Základní informace

Jízda na kole je společenská aktivita. Propojuje jak lidi, tak sousední části měst a obcí, a usnadňuje vzájemnou interakci. Na kole se mohou dát dohromady lidé z různých společenských vrstev, s různým zázemím, a díky tomu dochází k posílení soudržnosti celé společnosti [1]. „Cyklisté neustále (ne)vědomě komunikují s jinými lidmi, především za účelem předcházení dopravním nehodám a usměrnění dopravního toku. Takto jsou v interakci s řadou jiných účastníků dopravního provozu i s předměty ve fyzickém prostoru. Vzhledem k infrastruktuře, dopravním předpisům a kulturnímu přijetí mají cyklisté rovněž vysokou míru svobody pohybu po svém okolí a v interakci s ním.“ [2].

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o zlepšeních

Psychické zdraví

Základní informace

Definice duševního zdraví, stanovená Světovou zdravotnickou organizací, kladě důraz na pozitivní rozměr: „Duševní zdraví je stav duševní pohody, v němž si je jedinec vědom vlastních schopností, je schopen zvládat běžné životní stresy, může produktivně pracovat a přispívat vlastnímu společenství“ [1]. Série zpráv Stručný pohled na zdraví obyvatel Evropy (Health at Glance: Europe), vydaná v roce 2020, zdůrazňuje skutečnost, že duševní zdraví je podmínkou pro naši schopnost vést zdravý a produktivní život. Každý problém v oblasti duševního zdraví má značný dopad na každodenní život člověka, zhoršuje výsledky v oblasti vzdělávání, zvyšuje riziko nezaměstnanosti a má podíl i na horším fyzickém zdraví jedince. Nová výzva pro duševní zdraví společnosti se objevila s pandemií nemoci Covid-19, která se rovněž negativně podepsala na psychické pohodě především mladých lidí a lidí s nižším socioekonomickým statusem [2].

Podle Institutu pro měření a hodnocení zdraví se v roce 2016 ve 28 zemích EU víc než jeden člověk ze šesti (17,3 % obyvatel) musel potýkat s určitým psychickým problémem, jako jsou deprese, úzkostné poruchy nebo alkoholová či drogová závislost. Kromě negativního dopadu na životní pohodu lidí jsou zde i náklady spojené se špatným psychickým zdravím obyvatel, odhadované na více než 600 miliard euro nebo 4 % HDP 28 zemí EU. [1] Bez účinné péče a podpory mohou mít psychické problémy zničující dopad na lidské životy a výrazně zvyšovat riziko sebevraždy. V roce 2017 ve 27 zemích EU došlo k 11 úmrtím v důsledku sebevraždy na 100 tisíc obyvatel [2].

Jednou z účinných metod, které pomáhají lépe zvládat nejčastější psychické problémy, je fyzická aktivita, která dává životu strukturovanost, účel, energii a motivaci. [3] Cenově dostupnou a bezpečnou fyzickou aktivitou je i jízda na kole.

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o zlepšeních

Fyzické zdraví

Základní informace

Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) lze fyzickou aktivitou nazvat „jakýkoliv pohyb těla, který vyvolává kosterní svalstvo a k němuž je zapotřebí vydávat energii“. [1] Podle údajů WHO jeden ze čtyř dospělých nemá dostatek pohybu. V celosvětovém měřítku jsou ženy méně aktivní než muži (23 % vs. 32 %). Obyvatelé zemí s vyššími příjmy jsou méně aktivní (63 % aktivní populace) než obyvatelé zemí se středně vysokými (74 %) a nízkými příjmy (84 %). Intenzivnější fyzická aktivita by celosvětově zabránila až pěti milionům případů předčasných úmrtí. [2] Skutečnost, že celá společnost včetně dětí a mladých lidí žije stále sedavějším způsobem života, je znepokojivá. Jak ukazují údaje EU z roku 2018, jen jedno ze čtyř jedenáctiletých a jedno ze sedmi patnáctiletých dětí udává, že denně alespoň hodinu provádí nějakou středně intenzivní až intenzivní fyzickou aktivitu (aktivita, která zvyšuje srdeční tep) – tedy dokáže splnit limit stanovený WHO. Ve všech státech EU jsou dívky méně aktivní než chlapci. Kromě toho ve všech státech EU platí, a to u obou pohlaví, že mezi 11. a 15. rokem míra fyzické aktivity výrazně klesá. [3].

Jízda na kole je vedle chůze nejčastěji zmiňovaným příkladem skvělé a zcela běžné fyzické aktivity, která se vyznačuje několika přínosy pro zdraví a celkovou zdatnost člověka. Jízda na kole je aerobní pohyb, který má velmi malý dopad na životní prostředí a velmi snadno může být začleněn do běžného dne většiny lidí, ať už jako způsob dopravy, příležitostná aktivita nebo soutěžní sportovní aktivita. Navíc je velmi snadné s touto populární aktivitou začít, a to pro člověka v jakékoliv fyzické kondici. [4] Problémem však je, že pro značnou část populace není snadno dostupný takový prostor, kde by bylo možné cyklistiku provozovat bezpečně nebo jako součást jiných pohybových aktivit [2].

SABRINA – bezpečnost cyklistické dopravy

Pozitivní účinky

POZITIVNÍ
ÚČINKY

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o zlepšení

Energie a zdroje

Základní informace

Jízda na kole je levným způsobem, jak se někam dopravit. Roční náklady na osobu se pohybují mezi 175 a 300 euro. Pro srovnání: roční náklady, které jsou zahrnuty v používání vlastního auta, se podle počtu najetých kilometrů pohybují od 2500 do 8500 euro. I z hlediska dopadu na společnost vychází lépe kilometr na jízdním kole ve srovnání s kilometrem ujetým autem nebo hromadnou dopravou v intravilánu: každý kilometr jízdy na kole znamená pro společnost přínos 0,68 euro, zatímco v případě auta činí náklady společnosti 0,38 euro a autobusu 0,29 euro. Roční náklady na infrastrukturu na osobokilometr činí 0,03 euro pro jízdu na kole, 0,10 euro pro jízdu autem, 0,14 euro pro autobus a 0,18 pro vlak. Kromě ekonomických benefitů jsou zde v případě cyklistiky i benefity ekologické, které se týkají především spotřeby energie a emisí skleníkových plynů. (1)

POZITIVNÍ
ÚČINKY

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o zlepšení

Čas, prostor a hlučnost

Základní informace

Studie z Londýna, Montrealu, Kolumbie a USA dokazují, že lidé dojíždějící do práce na kole patří mezi ty, kdo jsou se svými cestami do práce nejspokojenější. To svědčí o značné kvalitě času stráveného jízdou na kole (1). Jízdní kolo je značně prostorově efektivní: během jedné hodiny může na 3,5 m širokém prostoru ve městě projet 7krát víc jízdních kol než aut. Prostor, který potřebuje jeden jediný automobil, pojme až 15 jízdních kol (1). Efektivnější užívání veřejného prostoru umožňuje na stejné infrastruktuře přemístit větší počty lidí (stejný úsek na silnici může za stejnou dobu projet víc lidí na kole než v autech), a to bez škodlivých emisí a plynů.

POZITIVNÍ
ÚČINKY

Nejlepší praktické postupy v oblasti bezpečnosti cyklistů - informační list o zlepšení

Multimodalita

Základní informace

Multimodalita nebo multimodální doprava je kombinování několika různých způsobů dopravy během jedné cesty. Jde o důležitou součást životního stylu, který je méně závislý na osobní automobilové dopravě, a udržitelné mobility, v níž jízda na kole hraje významnou roli. Obyvatelé všech evropských států stále častěji hledají způsob, jak kombinovat jízdu na kole s cestováním vlakem, a to jak pro účely dopravy, tak pro volnočasové a turistické aktivity. (4) Všechny železniční společnosti v zemích EU jsou povinny ve všech nových i nově rekonstruovaných vlacích zajistit alespoň 4 místa pro přepravu jízdních kol.

Jak dokazuje výzkum z Holandska zaměřený na cyklistiku, která nahrazuje jízdu autem, jízda na kole je nedílnou součástí multimodálního chování. Tentýž výzkum také ukazuje, že cyklistika slouží několika účelům, které překonávají tradiční rozdělení na rekreační a užitkovou, a také našla své místo jak v menších městech, tak v hustě osídlených oblastech. (2) Podle jiného průzkumu, který byl proveden v Holandsku, je 83 % všech cest vlakem multimodálních, kdy 44 % osob dojíždějících vlakem absolvuje cestu z domu na vlak na jízdním kole. Kromě toho bylo zjištěno, že lidé využívající k cestování častěji kombinaci vlak – jízdní kolo, jezdí mnohem méně autem. Lidé, kteří na jednu cestu používají jízdní kolo a vlak, jezdí většinou na vlastním kole, které nechají v parkovacím zařízení pro cyklisty na vlakovém nádraží, nebo využijí sdílené jízdní kolo ze systému dostupného na vlakovém nádraží, případně skládací jízdní kolo, které přepravují s sebou ve vlaku. Pro ty, kdo jezdí vlakem a k vlaku na kole, je zcela zásadní mít k dispozici kvalitní zařízení pro parkování kol, stejně jako trasy pro chodce a cyklisty, které jsou součástí celé trasy. (1, 5)

SABRINA – bezpečnost cyklistické dopravy

Plánovací nástroj

The screenshot shows the homepage of the Safe Cycling Routes Toolkit (SCRT) website. The browser address bar displays 'www.SCRT.eu'. The page features a dark blue header with the 'Interreg Danube Transnational Programme SABRINA' logo on the right. The main content area has a light blue background with a large image of a winding road and a cyclist. On the left, there is a sidebar with the title 'SAFE CYCLING ROUTES TOOLKIT' and the tagline 'SABRINA: No fears about safety on two wheels.' Below this, there are three sections: 'ABOUT', 'CONTEXT', and 'WHAT YOU CAN FIND HERE'. The 'ABOUT' section describes the SCRT as a modular interactive online decision-making support tool. The 'CONTEXT' section mentions that the toolkit was built under the Project SABRINA, funded by the European Union. The 'WHAT YOU CAN FIND HERE' section lists the capabilities of the toolkit. On the right, there are four main navigation buttons: 'GETTING STARTED', 'DOCUMENT REPOSITORY', 'ASSESSMENT MODULES', and 'CONVERSION TOOL', each with a corresponding icon. In the top right corner, there are links for 'Register or Log in' and 'Search our database'. In the bottom right corner, there is a 'Contact us' button with an envelope icon.

SAFE CYCLING ROUTES TOOLKIT

SABRINA: No fears about safety on two wheels.

- ABOUT**
Safe Cycling Routes Toolkit (SCRT) is modular interactive online decision-making support tool which guides cycling stakeholders through the process of defining new cycling routes as well as improvements of existing ones, with respect to cycling safety.
- CONTEXT**
The Safe Cycling Route Toolkit (SCRT) was built under the Project SABRINA, funded by...with X partners from X countries, as follow:
Partner 1
...
Partner X
- WHAT YOU CAN FIND HERE**
By using the SCRT toolkit, you can:
 - Understand the current safety level across your cycling infrastructure.
 - Plan for new cycling routes.
 - Measure improvement potential, costs and benefits.

GETTING STARTED

DOCUMENT REPOSITORY

ASSESSMENT MODULES

CONVERSION TOOL

Register or Log in

Search our database

Contact us

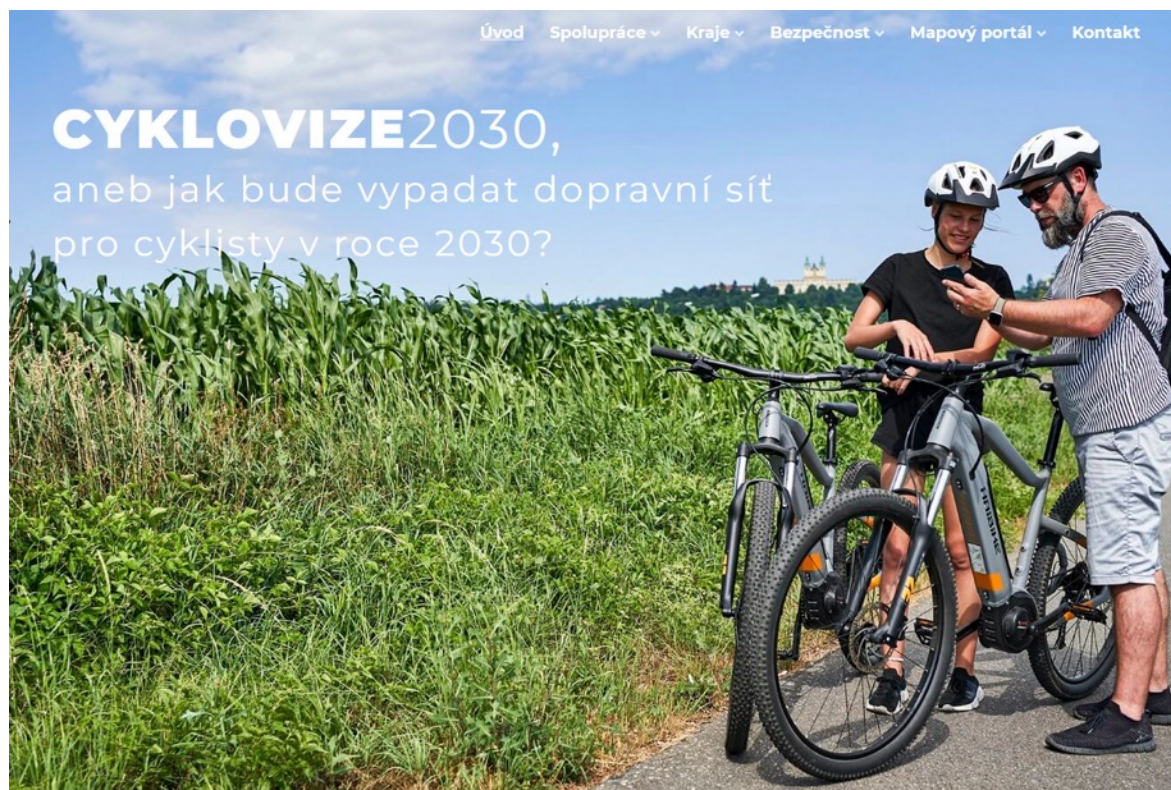
3) Cyklovize2030

Měníme města.
Jsme CITYChangers

Vize: vybudovat bezpečnou dopravní síť pro cyklisty

Vize je prezentována pomocí webového a mapového portálu
<http://stavbycyklo.cz/>

Měníme města.
Jsme CITY*Changers*

Mapa dopravní sítě pro cyklisty

<https://www.stavbycyklo.cz/mapovy-portal>

3) Cyklovize2030

Měníme města.
Jsme **CITY**Changers

Součástí je i mapový portál, kde si člověk může zapnout různé vrstvy.

4) Financování cyklotezek

- ☐ SFDI – známe
- ☐ IROP a další evropské fondy – známe
- ☐ Ale, my ještě něco dodáme

4) Financování cyklostezek

Měníme města.
Jsme **CITY**Changers

❑ Už máte svou síť?

Dopravní síť cyklotras první a druhé třídy v Karlovarském kraji v roce 2022

4) Financování cyklostezek

- ❑ Cílem není jen vybudovat cyklostezku, ale především vytvořit bezpečnou dopravní síť pro cyklisty. K tomu se dá využít různé druhy komunikací.

LEGENDA - SEGREGAČNÍ OPATŘENÍ - NÁVRH

	—	STEZKY PRO CYKLISTY (C 8)
	—	STEZKY PRO CHODCE A CYKLISTY SE SPOLEČNÝM PROVOZEM (C 9)
	—	STEZKY PRO CHODCE A CYKLISTY S ODDĚLENÝM PROVOZEM (C 10)
	—	STEZKY PRO CHODCE S POVOLENÝM VJEZDEM CYKLISTŮ (C 7 + E 13) Pozn.: Specifický způsob vedení cyklistů při nízkém počtu chodců a u zatížených silnic
	—	KOMUNIKACE S VYLOUČENÍM MOTOROVÉ DOPRAVY (B 11) Pozn.: Jedná se o polní a lesní cesty, prakticky bývají označeny dodatkovou tabulkou s uvedením vozidel, které mají výjimku ze zákazu
	—	SINGLTRACK Pozn.: Přírodě blízké vedení cyklistické a pěší dopravy, mlatový povrch, úzké parametry

LEGENDA - INTEGRAČNÍ OPATŘENÍ - NÁVRH

		—	ZKLIDNĚNÁ KOMUNIKACE - OBYTNÁ ZÓNA, ZÓNA 30 Pozn.: Jedná se o místní komunikace v zastavěném území, které nevyžadují opatření pro bezpečný provoz cyklistů, povrch v různé kvalitě
		—	OBOUSMĚRNÝ PROVOZ CYKLISTŮ V JEDNOSMĚRNÝCH KOMUNIKACÍCH (E12)
		—	PIKTOGRAMOVÉ KORIDORY PRO CYKLISTY (V20)
		—	JÍZDNÍ PRUHY (VYHRAZENÝ / OCHRANNÝ) PRO CYKLISTY (V14 / IP 20)
		—	KOMUNIKACE S MINIMÁLNÍM DOPRAVNÍM ZATÍŽENÍM Pozn.: Provoz cyklistů společně s ostatními uživateli po veřejně přístupné účelové komunikaci, místní komunikaci, silnicích II a III. třídy

LEGENDA - STÁVAJÍCÍ STAV

—	ZREALIZOVANÁ CYKLISTICKÁ KOMUNIKACE
- - -	CYKLOTRASA SYSTÉMU KČT
- - -	HRANICE ORP

4) Financování cyklostezek

Měníme města.
Jsme CITY*Changers*

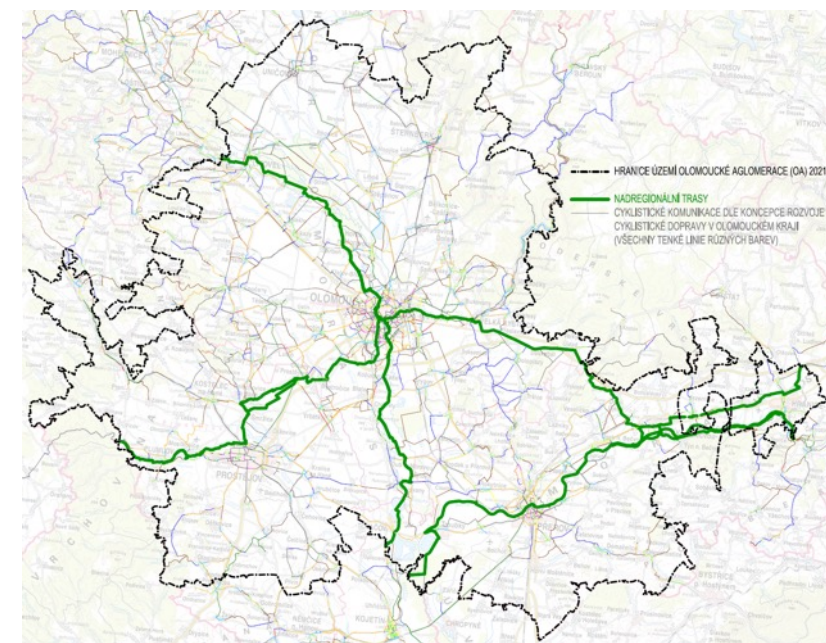
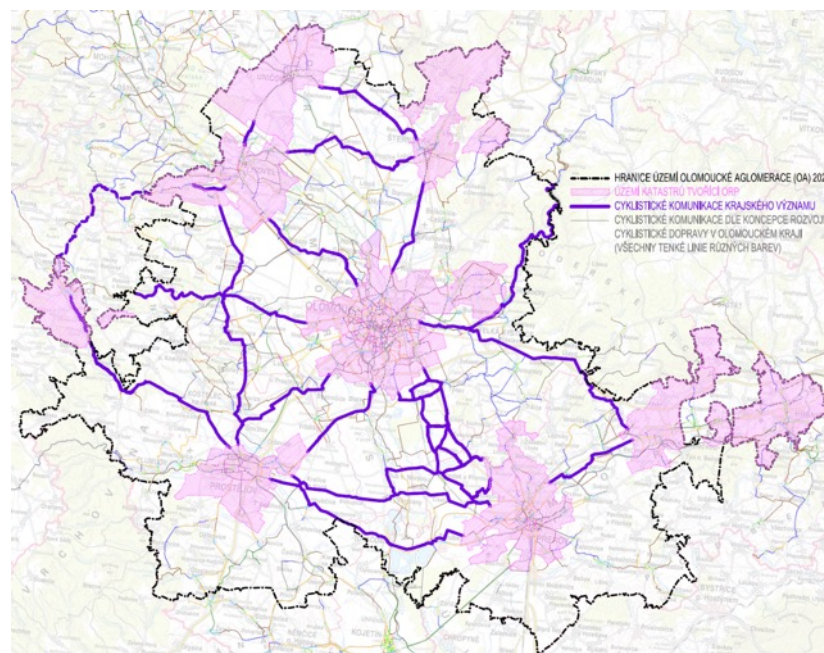
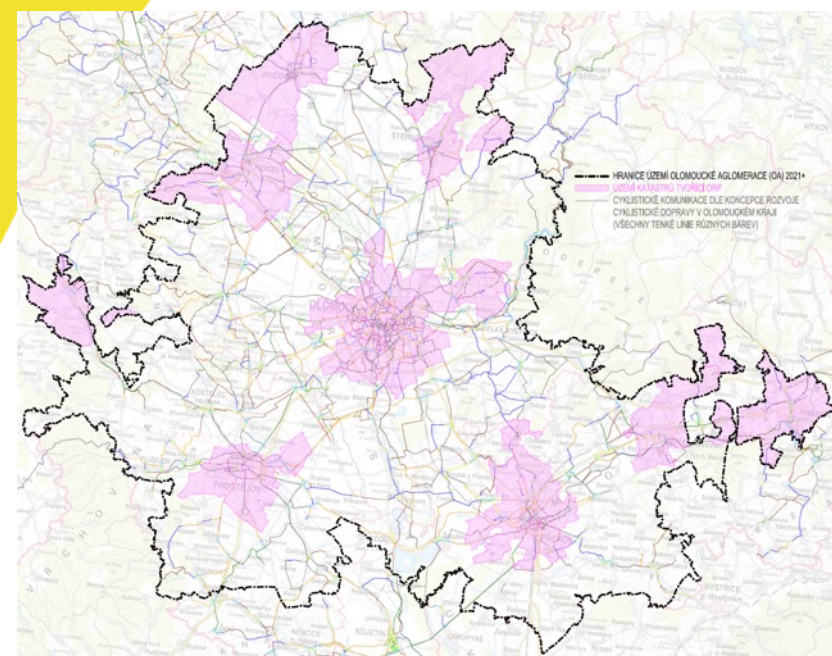
❑ A znáte pojem Cyklistická zóna?

4) Financování cyklostezek

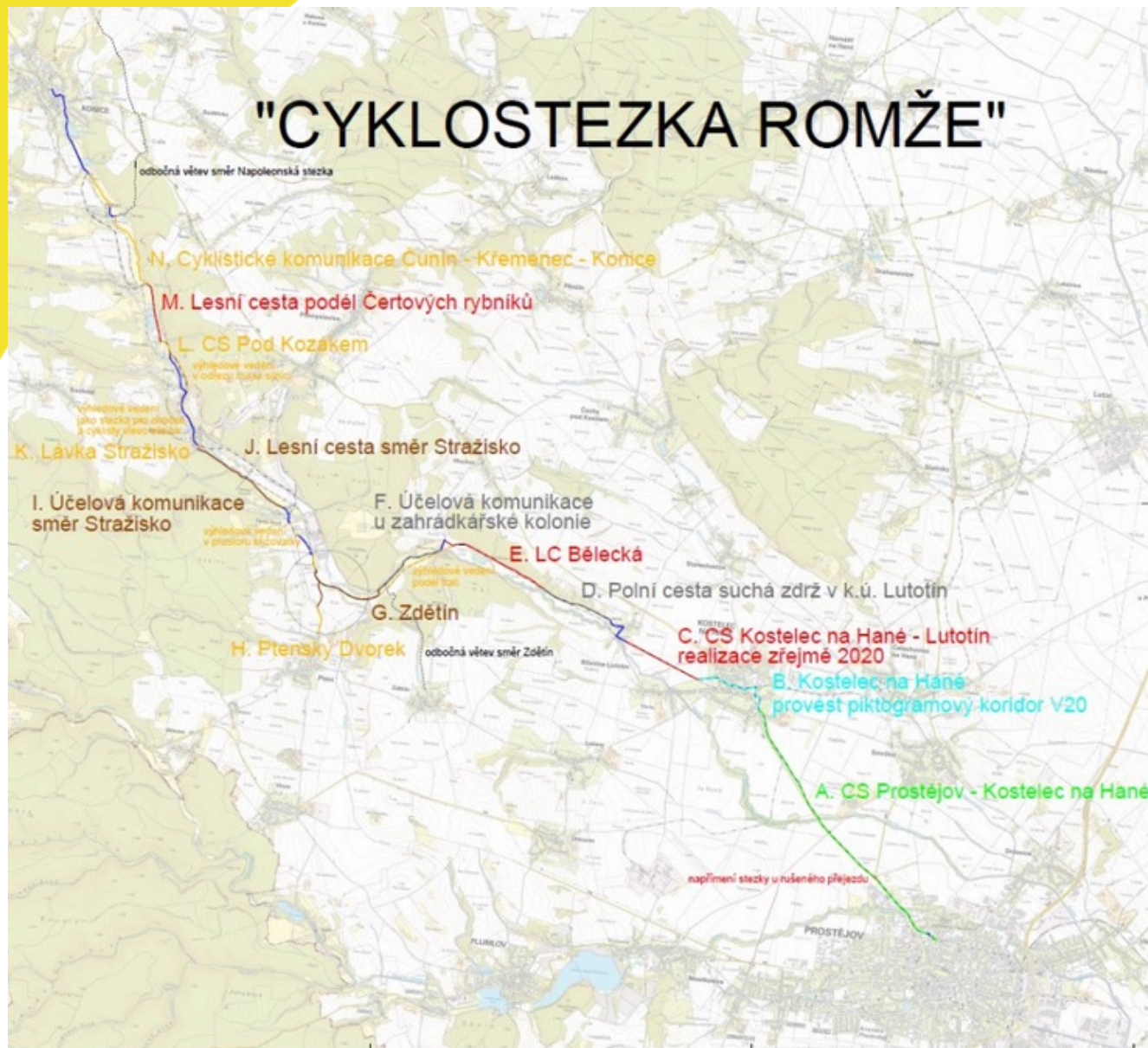
Taktika v ITI Olomoucké aglomerace

Měníme města.
Jsme **CITY**Changers

4) Financování cyklostezek

Měníme města.
Jsme CITY*Changers*

Příběh, kterému neuvěříte:

- ITI Olomoucké aglomerace
- Lesy ČR
- Mlatový povrch nebo asfalt
- Dáme do individuální výzvy
- Využíváme cyklistickou zónu

5) Závěr

Dostanete návod, jak:

- ☐ čerpat finance, bod po bodu, aneb na každou cyklistickou komunikaci najdeme zdroje, pokud tedy budete mít stavební povolení,
- ☐ upřesnit roli krajského cyklokoordinátora,
- ☐ aktualizovat krajskou cyklostrategii,
- ☐ brát vážně cyklistickou dopravu,
- ☐ spolupracovat (je to jen o nás, o lidech a o našich sociálních vazbách).

Kontakt

Jméno: Jaroslav Martinek

Organizace: národní cyklokoordinátor

Mobil: +420 602 503 617

E-mail: jarda@dobramesta.cz

Děkuji za pozornost!